

METODICKÉ VYSVĚTLIVKY

A. Indexy cen vývozu a dovozu

Index vývozních a dovozních cen za Českou republiku je počítán od roku 1993. Do konce roku 1997 byly ceny zjišťovány prostřednictvím čtvrtletního státního statistického výkazu Ceny ZO 1-04, od roku 1998 bylo zavedeno šetření s měsíční periodicitou, státním statistickým výkazem - **Ceny ZO 1-12**.

V průběhu roku 2006 proběhla pravidelná revize cenových indexů, jejímž výsledkem jsou **revidované indexy cen v zahraničním obchodě počítané na struktuře zahraničního obchodu roku 2005** (dříve struktura zahraničního obchodu roku 1999) **s indexním referenčním obdobím průměr roku 2005** (dříve průměr roku 1999 a odvozený průměr roku 2000). V rámci revize byly nově spočteny cenové indexy zpětně za období leden 2005 - prosinec 2006, původně publikované indexy za tyto roky tak pozbyly platnosti.

Index je konstruován podle Harmonizovaného systému, dále je přepočten v členění podle hlavních skupin klasifikace SITC (Standard International Trade Classification) Rev.4 a pro potřeby národních účtů a Eurostatu v členění klasifikace produkce CZ-CPA (Classification of Products by Activity). Zkratka CZ v názvu vyjadřuje národní verzi mezinárodního standardu. Klasifikace CZ-CPA nahradila v roce 2009 klasifikaci standardní produkce SKP.

Indexy jsou vypočítávány podle modifikovaného Laspeyresova vzorce.

$$I = \frac{\sum \frac{p_1}{p_0} p_0 q_0}{\sum p_0 q_0} \cdot 100$$

- p_1 - cena (reprezentanta) ve sledovaném období
 p_0 - cena (reprezentanta) v základním období – průměrná cena za rok 2005
 $p_0 q_0$ - stálá váha (relativní struktura) – hodnota realizace zahraničního obchodu v roce 2005

Stálé váhy indexu odpovídají struktuře zahraničního obchodu v roce 2005, zjištěné z údajů celní statistiky za čtyřmístné skupiny Harmonizovaného systému. Váhy jednotlivých reprezentantů pak byly stanoveny podle realizovaných hodnot za konkrétní reprezentanty, eventuálně za celé skupiny reprezentantů, které uvedly vybrané zpravodajské jednotky na výkaze.

Cenovým základem pro výpočet indexů jsou od roku 2005 průměrné ceny jednotlivých reprezentantů v roce 2005, odvozeně jsou indexy počítány k základům - stejné období předchozího roku = 100, předchozí období = 100. Rovněž je uveden podíl klouzavých průměrů, jako podíl součtu bazických indexů za posledních 12 měsíců k součtu indexů za předchozích 12 měsíců.

Výběr cenových reprezentantů provedly tuzemské ekonomické subjekty důležité pro zahraniční obchod České republiky, jednak výrobní podniky, ale i podniky zabývající se pouze zahraničně obchodní činností, a to cca 520 ekonomických subjektů pro vývoz a cca 480 pro dovoz. Ve váhovém schématu je nyní zařazeno cca 1750 vyvážených a 1650 dovážených výrobků, surovin a materiálů - cenových reprezentantů, které se významně podílejí na hodnotě realizace jednotlivých významnějších skupin zahraničního obchodu (vývozu i dovozu). Oproti stavu před revizí bylo osloveno asi o 15% více respondentů, počet reprezentantů je zatím asi o 25% vyšší.

Vývoj cen se sleduje na jednotlivých konkrétních reprezentantech, vybraných v rámci osmimístného číselného kódu kombinované nomenklatury, charakterizovaných určitými technickými a kvalitativními parametry, značkou, měrnou jednotkou, případně stabilním zahraničním trhem. Ve výběru reprezentantů jsou zastoupeny všechny významné dvoumístné skupiny harmonizovaného systému a v rámci těchto skupin pokud možno i všechny nejvýznamnější čtyřmístné skupiny harmonizovaného systému. Skupiny, které v převážné většině obsahují nestandardní výrobky a investiční celky, u nichž pro neopakovatelnost vývozu či dovozu nelze počítat cenové indexy, jsou tudíž zastoupeny pouze výrobky s opakovaným vývozem či dovozem, na kterých je možno sledovat cenový vývoj. Publikovány jsou však jen některé vybrané kapitoly harmonizovaného systému.

Vykazující jednotky uvádějí průměrné ceny jako vážený aritmetický průměr (váženo množstvím výrobků ve fyzických jednotkách) z cen docilovaných při významnějších obchodních transakcích buď v různých zemích, nebo na stabilním zahraničním trhu, pokud je zahrnut do charakteristiky cenového reprezentanta, a to za celý sledovaný měsíc. U vývozu se sledují ceny franko česká hranice a u dovozu ceny fakturované zahraničním dodavatelem.

Základem realizačních cen jsou fakturované ceny z uskutečněných významnějších vývozních a dovozních obchodů přepočtené na Kč příslušným průměrným měsíčním měnovým kurzem ČNB. Tento přepočet provádí buď přímo zpravodajská jednotka, nebo, pokud ekonomický subjekt vykazuje ceny v zahraniční měně, přepočet na Kč provádí ČSÚ. Do cenových indexů se tudíž promítá kromě cenového vývoje i vliv změn kurzů zahraničních měn. Uváděné ceny neobsahují clo, daň z přidané hodnoty, ani spotřební daň.

Přepočtené indexové řady se základem průměr roku 2005, i pro období před rokem 2005, lze nalézt v rámci časových řad na internetové stránce ČSÚ http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/izc_cr pod odkazem indexy vývozních a dovozních cen.

B. Indexy cen mezinárodní dopravy a bankovních služeb

1) Indexy cen mezinárodní železniční nákladní dopravy

jsou publikovány od ledna 1998. Vývoj cen se sleduje na základě 36 vybraných reprezentantů zjišťovaných státním statistickým výkazem Ceny ZO 2 -12.

Sledují se ceny přepravného za železniční nákladní dopravu při vývozu a dovozu zboží po našem území a při tranzitu. Výběr a charakteristika cenových reprezentantů navazuje na tarify mezinárodní železniční nákladní dopravy uplatňované v ČR. Při vývozu a dovozu se zjišťují průměrné ceny (bez daně) vypočtené z tarifních cen a z cen smluvních (s poskytovanými slevami). Při tranzitní dopravě jsou sledovány tarifní ceny a přepočítávají se z EUR na Kč Jednotným železničním kurzem platným v době vykazování cen. Zjištěné ceny jsou průměrem za celý měsíc. Zpravodajskou jednotkou jsou České dráhy.

2) Indexy cen mezinárodní železniční osobní dopravy

jsou publikovány od ledna 2000. Vývoj cen se sleduje na 78 vybraných reprezentantech zjišťovaných státním statistickým výkazem Ceny ZO 2a - 12.

Cenový vývoj je sledován z pohledu aktiv a pasiv platební bilance Českých drah vůči mezinárodním železničním partnerům v Evropě. Aktiva představují platby cizích drah za přejezdy po našem území, kde jsou jejich cílové stanice. Samostatně je sledován tranzit, jehož příjmy jsou v platební bilanci započítávány do aktiv. Platby Českých drah do zahraničí za používání cizích železničních tratí se projevují v pasivech.

Pro výpočet cenového indexu jsou sledovány sazby v Kč (bez daně), platné k 10. kalendářnímu dni sledovaného měsíce, za jízdenku ve voze 2.tř. bez příplatků. Mezinárodní vyúčtování plateb železniční osobní dopravy je prováděno v EUR a měsíčně Českými drahami přepočítáváno na Kč podle Jednotného železničního kurzu platného v době vykazování cen. Zpravodajskou jednotkou jsou České dráhy.

3) Indexy cen mezinárodní letecké dopravy

jsou publikovány od ledna 1998. Zjišťují se tarifní ceny (bez daně), platné k 10. kalendářnímu dni sledovaného měsíce, státním statistickým výkazem Ceny ZO 3-12. Zpravodajskými jednotkami jsou ČSA a British Airways.

Za cenové reprezentanty bylo vybráno celkem 115 leteckých linek pravidelné letecké dopravy, z toho 70 pro osobní leteckou dopravu a 45 pro nákladní leteckou dopravu. Ceny letenek zakoupených v zahraničí se přepočítávají z národních měn na Kč podle kurzu IATA Clearing House Exchange rates platného v době vykazování cen.

4) Indexy cen bankovních služeb ve styku se zahraničím

jsou publikovány od ledna 2001. Cenový vývoj je sledován u služeb vybraných za reprezentanty tohoto zjišťování státním statistickým výkazem Ceny ZO 5-12.

Cenový pohyb se sleduje prostřednictvím sazeb (bez daně) za služby poskytované fyzickým osobám a právnickým osobám ve styku se zahraničím. Jako zpravodajské jednotky byly zvoleny vybrané banky na území České republiky, které poskytují bankovní služby ve styku se zahraničím účtované klientům v Kč.

V průběhu roku 2006 proběhla pravidelná revize cenových indexů a od března roku 2007 (s daty za leden 2007) jsou publikovány revidované indexy cen mezinárodní dopravy a bankovních služeb na struktuře roku 2005. Současně došlo ke změně indexního referenčního období na průměr roku 2005 (*dříve průměr roku 1999 a odvozený průměr roku 2000*). Revizí se změnily zpětně indexy za roky 2005 a 2006. Původní indexy za tyto roky pozbývají platnosti.

Výpočet výše uvedených indexů se provádí podle vzorce Laspeyresova, od roku 2007 se stálými vahami z roku 2005. Váhy v indexním schématu byly konstruovány na základě tržeb, resp. výnosů a inkas z roku 2005, které uvedly vybrané zpravodajské jednotky na výkaze. Za stálý cenový základ byl zvolen průměr roku 2005 = 100, dále jsou indexy počítány k základům - stejné období předchozího roku = 100, předchozí období = 100.

Nová časová řada cenových indexů spočtená na novém váhovém schématu při své první publikaci za leden 2007 je současně publikována se zpětnou platností i za období leden 2005 - prosinec 2006. Tato nová časová řada bazických indexů má jediný základ průměr roku 2005 = 100.